

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TIBBIY TA’LIMINI RIVOJLANTIRISH MARKAZI**

**RESPUBLIKA O‘RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA XODIMLARINI
MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI
ANDIJON FILIALI**

Raxit sababi, tasnifi va davolash

**O‘rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlarini malakasini oshirish
vaularni ixtisoslashtirish markazi va filiallari pedagoglari (tinglovchilari)
uchun uslubiy qo‘llanma**

- [Raxit tasnifi](#)
- [Raxit etiologiyasi](#)
- [Raxit patogenez](#)
- [Raxit belgilari](#)
- [Raxit asoratlari](#)
- [Raxit diagnostikasi](#)
- [Raxitni davolash](#)
- [Kasallik prognozi](#)
- [Raxit profilaktikasi](#)
- [Raxitni qaysi shifokor davolaydi?](#)

Норма

Рахит

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI
SAQLASH VAZIRLIGI**

**RESPUBLIKA O'RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA XODIMLARI
MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH
MARKAZI**

ANDIJON FILIALI

«TASDIQLAYMAN»

Respublika o'rta tibbiyot va
farmatsevtika xodimlari
malakasini oshirish va ularni
ixtisoslashtirish Markaz

Filiali direktori

L.X.Musadjanova

centada 2024 y

« KO'RIB CHIQUILDI »

Respublika o'rta tibbiyot va
farmatsevtika xodimlari
malakasini oshirish va ularni
ixtisoslashtirish Markazi

Qo'qon filiali direktori

M.T.Xakimova.

« *26* » *centada* 2024 y

“Raxit sababi, tasnifi va davolash”

(Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni
ixtisoslashtirish markazlari va uning filial tinglovchilari uchun o'quv-uslubiy
qo'llanma)

Andijon- 2024 yil

Tuzuvchilar:

Дустматова М.С

Respublika o'rta tibbiyot va
farmasevtika xodimlari malakasini
oshirish va ularni ixtisoslashtirish
markazi Andijon filiali o'qituvchisi

Taqrizchilar:

Kasimova G.Z

ADTO BKP va poliklinika pediatriya
kafedrasi dotsenti

Юлдасhev A.A

Respublika shoshilinch tez-tibbiy
yordam ko'rsatish ilmiy-amaliy markazi
Andijon filiali oliy toifali vrachi

O'quv dasturi Respublika o'rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini
oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filial pedagogik Kengashida
ko'rib chiqilgan

« 3 » dekabr 2024 y.

bayonnoma № 6

Ped.kengash raisi:

G. Turaxodjayeva

Республика ўрта тиббиёт ва фармацевтика ходимлар малакасини ошириш
ва уларни ихтисослаштириш Маркази Андижон филиали ўқитувчиси
М.С.Дусматованинг "Болаларда рахит касаллигининг кечиши ва
хамширалик парвариши" бўйича хамширалар учун тайёрлаган
ўқув-услубий қўлланмасига
ТАҚРИЗ

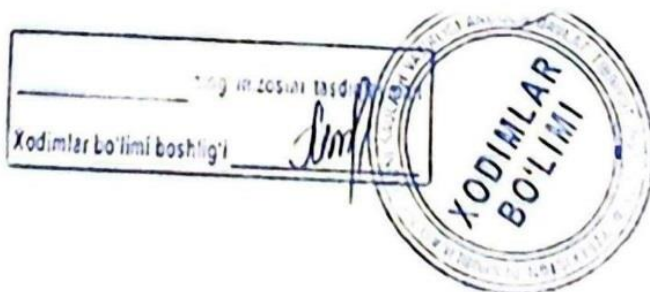
Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан қабул қилинаётган Соғлиқни сақлаш тизимини ислох қилиш комплекс чора-тадбирлари аҳолига сифатли тиббий ёрдам кўрсатиш ва патронажнинг самарали моделларини жорий этиш ҳамда тиббий хизмат самарадорлиги, сифати, камровини ошириш учун асос бўлиб келмоқда. Шунингдек, соғлом турмуш тарзини қўллаб-қувватлаш ва касалликлар профилактикаси соғлиқни сақлаш тизимининг муҳим йўналишларидан бири ҳисобланади.

М.С.Дусматованинг "Болаларда рахит касаллигининг кечиши ва хамширалик парвариши" бўйича хамширалар учун тайёрлаган ўқув-услубий қўлланмасида болалар касалликлари шифохоналарида, оилавий поликлиникаларда, оилавий шифокорлик пунктларида фаолият юритадиган хамширалар учун мўлжалланган бўлиб, касалликларни келиб чиқиш сабаблари, кечиши, эрта танишсалаш, клиник белгилари ва профилактикаси кенг ёритилган. Шунингдек, болалардаги рахит касаллигини профилактикаси ҳомиладор аёллардан бошланиши кераклиги, оила муҳиtida ушбу йўналишда ҳомиладорлар, илк ёшдаги болалар ҳамда чилла давридаги аёл ва чакалоқларнинг ўз уйларида касалликни профилактикаси бўйича суҳбат ўтказиш, уларни хавф омилларидан бохабар қилиш, бола саломатлигига таъсир этувчи хавфни эрта аниқлаш ҳамда тавсиялар бериш ишларини ташкиллаштириш, оналар, ҳомиладор аёлларни ўқитиш, саломатлигини ривожлантириш, болани парваришда муҳимлигини тушунириш учун онлада мавжуд имкониятлардан ижобий фойдаланиш кераклиги ёритилган.

Ушбу ўқув - услубий қўлланманинг асосий мақсад ва вазифаларидан бири болалар стационарларида ишлайдиган хамширалар, бирламчи тиббий санитария ёрдами кўрсатиш муассасаларида фаолият юритувчи болалар хамшираларини билим ва касбий маҳоратларини замон талабига мос равишда оширишдан иборатдир. Бу борада ўрта тиббиёт ходимларининг ҳиссаси каттадир. Шу мақсадда М.С.Дусматованинг "Болаларда рахит касаллигининг кечиши ва хамширалик парвариши" мавзусида тайёрлаган ўқув-услубий қўлланмасини барча малака ошириш ва ихтисослаштириш ўқув гуруҳи тингловчиларига қўлланма сифатида фойдаланишларини тавсия этаман.

АДТО БКП ва поликлиник
педиатрия кафедраси доценти

Г.З. Қасимова

Soʻz boshi

Sogʻliqni saqlash sohasini isloh qilish davlat siyosatining ustvor yoʻnalishlaridan biri hisoblanadi. Mamlakatimizda sogʻliqni saqlash tizimini yanada takomilllashtirish, tibbiyot xodimlarning mehnatini ragʻbatlantirish, zamonaviy davolash usullarining va texnologiyalarni keng tatbiq etishga alohida eʼtibor qaratilmoqda.

Mamlakatimizda tibbiyot xamda taʼlim tizimida olib borilayotgan tub oʻzgarishlar, kadrlar malakasini oshirishga qoʻyilgan talablar oshib bormoqda. Xozirgi zamon tibbiyot xamshirasi davr bilan xamnafas faoliyat olib borish lozim. Oʻrta tibbiyot xodimlarini ish faoliyati davomida yuzaga kelishi mumkin boʻlgan, koʻp uchraydigan Raxit kasalligi xolatlar va ularni sababi, tasnifi, davolash yollarini aniqlash lozim. Kassallikning taʼrifi, etiologiyasi, klinik belgilari, tashxisoti, davosi, xamda xamshirakik parvarishiga oid bolalarga zamonaviy yordam korsatish va parvarish qilish.

Tibbiyot soxasidagi yangiliklarni, tibbiyotdagi zamonaviy tekshirish usullari, ularga bemorlarni tayyotlash, yordamga muxtoj bolalrni zamonaviy tekshirish usulida davolash va yordam korsatish xamshira tashxisi va parvarishni oʻrni. Chunki xamshiralar sogʻliqni saqlash tizimining faol aʼzosi xisoblanadi.

Respublika oʻrta tibbiyot va formaseftika xodimlri malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish Markazi Andijon filiali oʻqituvchisi M.S.Dosmatovanning “Bolalarda rahit kasalligining kechishi va xamshiralik parvarishi” boʻyicha xamshiralar uchun tayyorlngan oʻquv-uslubiy qollanmasiga

TAQRIZ

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilinyotgan Sogʻliqni saqlash tizimini islox qilish kompleks chora-tadbirlari aholiga sifтли tibbiy yordam korsatish va ptronajning samarali modellarini joriy etish hamda tibbiy xizmt samaradorligi, sifatli, qamrovni oshirishi uchun asos bolib kelmoqda.

Shuningdek, sogʻlom turmush tarzini kollab kuvvatlash va kasalliklar profilaktikasi sogʻliqni saqlash tizimining muhim yonalishlaridan biri hisoblanadi.

M.S. Dosmatovanning “Bolalarda rahit kasalligining kechishi va xamshiralik parvarishi” boʻyicha xamshiralar uchun tayyorlangan oʻquv-uslubiy qollanmasida bolalar kasalliklari shifoxonalarida, oilaviy poliklinikalarda, oilaviy shifokorlik punktlarida faoliyat yuritadigan hamshiralar uchun moʻljallangan boʻlib, kasalliklarini kelib chiqish sabablari, kechishi, erta tashxislash, klinik belgilari va profilaktikasi keng yoritilgan. Shuningdek, bolalardagi rahit kasalligini profilaktikasi xomilador ayollardan boshlanishi kerakligi, oila muhitida ushbu yonalishda xomildorlar, ilk yoshdagi bolalar xamda chilla davridagi ayol va chaqaloqlarning oʻz uylarida kasallikni profilaktikasi boʻyicha suxbat oʻtkazish, ularni xavf omillaridan barobar qilish, bola salomatligiga taʼsir etuvchi xavfni erta aniqlash xamda tavsiyalar berish ishlarini tashkillashtirish, onlar, xomilador ayollarni oʻqitish, salomatligini rivojlantirish, bolani parvarishlar muhimligini tushuntirish uchun oilada mavjud imkoniyatlardan ijobiy foydalanish kerakligi yoritiladi.

Ushbu oʻquv-uslubiy qollanmaning asosiy maqsad va vazifalaridan biri, ular statsionarlarida ishlaydigan xamshiralar, birlamchi tibbiy sanitariy yordami korsatish muassasalarida faoliyat yurituvchi bolalar xamshiralarini bilim va kasbiy maxoratlarini zamon talabiga mos ravishda oshirishdan iboratdir. Bu borada oʻrta tibbiyot xodimlarining xissasi kattadir. Shu maqsadda M.S.Dosmatovanning “Bolalarda rahit kasalligining kechishi va xamshiralik parvarishi” mavzusida tayyorlagan oʻquv-uslubiy qollanmasini barcha malaka oshirish va ixtisoslashtirish oʻquv guruxi tinglovchilariga qollanma sifatida foydalanishlarini tavsiy etman.

Mavzu: Raxit sababi, tasnifi va davolash

Raxit — bu asosan go'daklar va yosh bolalar kasalligi bo'lib, kasallik davomida suyak to'qimasi va tishlar hosil bo'lishi jarayoni buziladi, shuningdek suyak mineralizatsiyasi yetishmovchiligi rivojlanadi. Ko'p odamlar raxitni shunchaki D vitamini yetishmasligi (kaltsiferollar) deb o'ylashadi, ammo aslida raxitning sabablari faqat shu bilan tugamaydi. Raxit paydo bo'lishining asosiy sabablaridan biri faol rivojlanish jarayonida fosfor va kalsiy moddalarining ham yetishmasligidir. Dastlabki xarakterli o'zgarishlar uzun suyaklarning so'nggi qismlarini rentgenografiyasida aniqlanadi.

[block_link]

Raxit tasnifi

Bolalardagi D vitamini tanqisligi bo'lgan klassik raxit bir necha tasnif prinsiplariga ko'ra bo'linadi, ularning asosiylari quyidagilar:

Kasallik davri:

- boshlang'ich;
- kasallikning dolzarbligi;
- sog'ayish;
- qoldiq effektlar.

Patologik jarayonning og'irligi:

- birinchi bosqich — oson;
- ikkinchi bosqich — o'rtacha;
- uchinchi bosqich — og'ir.

Kasallikning tabiati:

- o'tkir;

- subo'tkir;
- takrorlanadigan.

Qon zardobida kaltsiy va fosfor konsentratsiyasining klinik variantlari:

- kalsiypenik;
- fosfopenik;
- qondagi elementlar darajasidagi aniq o'zgarishlarsiz.

Shuningdek, raxit tasnifida ikkilamchi raxit (malabsorbsiya sindromi, buyrak va o't yo'llarining surunkali kasalliklari, metabolik kasalliklar, antikonvulsantlarni uzoq vaqt davomida qo'llash bilan rivojlanib borishi mumkin), D vitaminiga bog'liq raxit kabi turlari mavjud (D vitaminiga bog'liq raxit 2 turga bo'linadi).

Raxit etiologiyasi

Shifokorlar va olimlar bolalarda raxit rivojlanishining bir necha sabablarini aniqlaganlar, ularning asosiylari:

- tanadagi vitamin sintezi uchun zarur bo'lgan ultrabinafsha nurlarining kamligi, quyoshning kam ta'siri tufayli;
- chaqaloqning tanasida oziq-ovqat bilan ta'minlanadigan D vitamini yetishmasligi (noto'g'ri ovqatlanish);
- erta tug'ilish;
- ushbu kasallikka genetik moyillik;
- D vitamini yutilishi va qayta ishlash bilan bog'liq muammolar (endogen sabablar).

foto: kp.ru

Raxit hamma joyda uchraydi, ammo uning rivojlanishi uchun iqlimi eng qulay bo'lgan mintaqalar mavjud: atrof muhitning yuqori darajada ifloslanishi, changli havo va namlik raxit kabi tibbiy muammoni rivojlanishiga yordam beruvchi omillardir. Bundan tashqari, qish va kech kuz kasallik uchun eng xavfli fasllardir, chunki quyoshning faolligi minimal darajaga yetadi va bolalar, ko'pincha ob-havo tufayli uydan chiqmaslikka harakat qilishadi.

Shuningdek, yosh onalar buni yodda tutishlari kerak: aralash va sun'iy oziqlangan bolalarga qaraganda emizikli bolalarda raxit bilan kasallanish ehtimoli kam (onaning tanasida sog'lom metabolik jarayonlar mavjud). Aralash va sun'iy oziqlangan bolalarda raxit rivojlanishi xavfi ancha yuqori. Ularda huningdek kasallikning kechishi ancha og'ir bo'ladi.

Ushbu maqolani ham o'qing: [Chaqaloq qayt qilsa...](#)

Raxit patogenezi

Raxitning patogenezi juda murakkab. Asosiy o'rin D vitamini gipovitaminoziga tegishli bo'lib, uning vazifasi kalsiy, fosforning ichakka singishi va suyak to'qimalarida cho'kish, shuningdek buyrak tubulalarida kalsiy va fosfatning qayta so'rilishi jarayonlarini tartibga solishdan iborat.

Ushbu murakkab mexanizmida D vitamini o'zini terida ultrabinafsha nurlanish ta'sirida hosil bo'lgan yoki bola tanasiga oziq-ovqat bilan kiradigan birikma shaklida emas, balki konvertatsiya sodir bo'ladigan gidroksilaza kabi fermentlar ishtirokida jigar va buyraklarda faol metabolitlar shaklida namoyon bo'ladi. Tanadagi D vitamini ishlab chiqarilishining istalgan bosqichidagi buzilish mineral metabolismning buzilishiga olib kelishi mumkin.

Shuni ham yodda tutish kerakki, raxitning patogenezi nafaqat minerallar almashinuvining buzilishi, balki metabolismning boshqa turlarining patologik muammolari bilan xarakterlanadi, bu ko'plab organlar va tizimlarning funksional holatiga ko'p qirrali ta'sir ko'rsatadi. Bolalarda suyak tizimi shakllanishining tabiiy jarayonini buziladi.

Raxit belgilari

Raxitning alomatlariga quyidagilar kiradi:

- mushaklarning zaiflashishi;
- [umurtqa pog'onasi](#) egriligining o'zgarishi;

- bosh suyagining deformatsiyasi;
- qorin deformatsiyasi;
- suyaklardagi shishlar;
- [suyaklar sinishi](#);
- liqildoq kerak bo'lganidan ancha sekin o'sadi;
- o'sishning kechikishi.

foto: kp.ru

Har qanday alomatni kuzatish kerak. Agar skeletning deformatsiyasi sezilsa, bola mushaklarning kuchsizligi yoki suyak og'rig'idan shikoyat qiladi, bu holda mutaxassis bilan bog'lanib, tekshiruvdan o'tish kerak. Ammo, bitta yoki ikkita alomat yordamida raxitni aniqlash mumkin emasligini unutmang.

Shuningdek, raxitning o'ziga xos bo'lmagan alomatlari mavjud bo'lib, ular o'ziga xos kasallik sifatida faqat mutaxassis tomonidan talqin qilinishi mumkin, ular — nevrologik va vegetativ o'zgarishlar. Agar chaqalog'ingiz bezovtalanadigan, kayfiyatsiz, asabiylashadigan bo'lsa, yomon uxlasa va tez-tez uyg'onsa, baland tovushlar va yorqin chiroqlar uni qo'rqitsa, ovqatlanish muammolari paydo bo'lsa (ishtaha pasayadi, emizikli bola sust emadi yoki umuman emishni rad etadi va ich qotishi kuzatiladi), chaqaloq juda tez terlashni boshlaydi (ter o'tkir va nordon hidga ega bo'ladi) va boshqalar. Ushbu belgilar bilan shifokorga murojaat qilish zarur. Raxitning dastlabki davrida suyak o'zgarishi xarakterli emas. Har qanday kasallikka qarshi kurashish rivojlanishining dastlabki bosqichida yaxshiroqdir.

Qayd uchun eslatma!

Raxit kuchayish davri suyak tizimidagi progressiv patologik o'zgarishlar bilan tavsiflanadi. Bola aqliy va jismoniy rivojlanishda to'xtashi mumkin.

Ushbu maqolani ham o'qing: [Chaqaloq ko'p yig'lashiga sabab nima?](#)

Agar siz o'z vaqtida va to'g'ri davolanishni olib boradigan bo'lsangiz, rekonvalesansiya (tiklanish) davrida raxitning barcha klinik va laborator belgilari yo'qoladi. Kasallikning rivojlangan bosqichida, skelet deformatsiyalari katta yoshgacha saqlanib qoladi.

Raxit asoratlari

Agar raxitni o'z vaqtida davolanishni boshlamasangiz, kasallik bir qator oqibatlariga olib kelishi mumkin:

- O'sish buzilishi;
- Skelet deformatsiyasi
- Tish nuqsonlari
- Konvulsiyalar
- Umurtqaning g'ayritabiiy egriligi

Raxitning asoratlari, masalan takroriy infeksiyalar paydo bo'lishi mumkin.

foto: kp.ru

Shuningdek, bolalik davrida [raxit](#) kasalligiga chalingan ayollar tos suyagining torayishi kabi tibbiy muammoga duch kelishlari mumkin. Natijada, tug'ruq qiyin kechadi va kesarcha kesish talab qilinishi mumkin.

Raxit diagnostikasi

Raxit tashxisi, ma'lum bir yoshgacha, pediatrning tekshiruvlari paytida har bir bola uchun majburiydir. Mutaxassisga tashrif buyurganingizda, raxitning dastlabki belgilarini o'tkazib yubormaslik uchun fizik tekshiruv o'tkaziladi. Pediatr suyaklarga ozgina bosib, ularning yumshoqligini sinchkovlik bilan tekshiradi. Raxit tashxisi paytida pediatrlar quyidagi tana qismlariga alohida e'tibor bilan murojaat qilishadi:

- Bosh suyagi.

Kasal bolalarda bosh suyagi bosilganda eziladi va liqildoq sog'lom bolalarga qaraganda ancha sekin yopiladi.

- Oyoqlar.

Sog'lom chaqaloqlarda oyoqlarning yengil egriligi bo'lishi mumkin, ammo raxit tashxisi qo'yilgan bolalarda sezilarli egriliklar mavjud yoki hatto og'ir deformatsiyalar paydo bo'ladi.

- Ko'krak.

Ushbu tashxis qo'yilgan bolalarda ko'krak qafasi g'ayritabiiy shakllanadi (cho'kish yoki bo'rtish mavjud bo'ladi).

Shuningdek, shifokor kasallik paytida qalinlashishi mumkin bo'lgan bilak va to'piqlarni tekshirishi kerak. Raxitning birlamchi belgilari bo'lgan taqdirda, bola laboratoriyaga rentgen va umumiy tekshiruvlarga yuboriladi.

Raxitni davolash

Ko'pincha, raxit uchun maxsus davolash D vitamini yoki kalsiy qo'shimchalari bo'lgan dorilar bilan amalga oshiriladi. Ammo, esda tutish kerak: bu vitamin ko'p miqdorda zararli, shuning uchun shifokor ko'rsatmalariga diqqat bilan amal qiling. Dozani oshirib yuborish bolaning ahvolini yomonlashtirishi mumkin.

Raxitni davolash dorilarini tushlikkacha qabul qilish yaxshidir. Bola vitaminli terapiya va suyakning faol mineralizatsiyasidan so'ng asabiylashishi mumkin va uzoq vaqt uxlay olmasligi mumkin.

Shuningdek, davolanishda to'g'ri ovqatlanish, toza havoda yetarli darajada yurish, fizioterapiya, terapevtik massaj, fizioterapiya mashqlari, quyosh va tibbiy vannalar va boshqa tiklash usullari muhim ahamiyatga ega. Qiyin holatlarda jarroh yoki ortopedning yordami kerak bo'lishi mumkin. Raxitning oqibatlarini har doim ham D vitaminining zarbali dozasi bilan tuzatish mumkin emas. Ba'zida shifokorlar umurtqa pog'onasi va suyaklarning egriligini maxsus korsetlar, tibbiy poyabzal va jarrohlik yordamida tuzatadilar.

Ushbu maqolani ham o'qing: [Suvchechak - virusli kasallik](#)

Kasallik prognozi

Odatda, klassik raxit bilan og'rikan bolalar uchun prognoz qulaydir. Ammo davolanish bo'lmasa, qaytarib bo'lmaydigan o'zgarishlar bo'lishi mumkin. Ular orasida suyak tuzilmalarining deformatsiyasi, safro yo'llarining diskineziyasi, buyraklar funksiyasining buzilishi, shuningdek, turli xil teri kasalliklari (xususan, psoriaz kasalligi) va yuqorida aytib o'tilgan boshqa asoratlar mavjud.

Raxit profilaktikasi

Raxitning oldini olish quyidagi muolajalarni o'z ichiga oladi:

- bo'lajak ona homiladorlik davrda o'z farzandining raxit kasalligini oldini olishni o'ziga xos bo'lmagan usullar bilan boshlashi kerak (shu jumladan, ovqatlanish muvozanatiga e'tibor bering — dieta sabzavot, tvorog, mevalar, go'shtni o'z ichiga olishi kerak);
- homiladorlik paytida anemiya va toksikozni o'z vaqtida davolash;
- homiladorlikda ko'proq vaqtni ochiq havoda o'tkazish;
- sizning asosiy vazifangiz — bola rejimini uning toza havoda yetarlicha yurishi, chiniqtirish, ratsional ovqatlanish, jismoniy faollikni rag'batlantirish, massaj va gimnastikani tashkil etish;
- D va B vitaminlari bilan profilaktik davolash (shifokor tavsiyasi va nazorati ostida);
- agar sizning farzandingiz uyqusirab, dori-darmonlarni qabul qilgandan keyin asabiy bo'lsa (agar tashxis qo'yilgan va tuzatilgan bo'lsa), tibbiyot mutaxassisi bilan suhbatlashing.

Raxitni qaysi shifokor davolaydi?

Agar bolada raxit kasalligiga shubha bo'lsa, davolanish bo'yicha maslahat olish uchun pediatr bilan bog'lanishingiz kerak. Shifokorga o'z vaqtida tashrif buyurish kasallikning dastlabki bosqichlarida, skelet tuzilishiga va bolaning rivojlanayotgan tanasining ishiga hali ta'sir qilmagan paytda aniqlanadi.

Tekshiruv davomida ota-onalarga bolaning umumiy salomatligi, ovqatlanish tartibi, irsiy kasalliklar va tanadagi o'zgarishlar to'g'risida savollar beriladi. Shundan so'ng, pediatr sizga tor mutaxassislariga — endokrinolog va ortopedga tashrif buyurishingizni maslahat berishi mumkin. Agar kattalar kasallansa (raxitning klassik bo'lmagan shakllari), ular terapevtga murojaat qilishlari kerak.

manba: medikom.ua

Bolalar immuniteti uchun foydali vitaminlar to'plamining eng ko'p qo'llaniladigan komplekslardan biri [Alfavitdir](#).

Alfavit bu – vitamin va minerallar kompleksidir. Har bir yoshdagi chaqaloq yoki maktab o'quvchisi uchun alohida to'plamlardan birini tanlasa bo'ladi.

Boshqa keng qo'llaniladigan vitaminli komplekslar: Komplivit, Supradin, Magvit, Aminoplyus, Rotafer kids va hk...

NAZORAT SAVOLLARI

1. Raxit deb nimaga aytiladi?
2. Raxitni keltirib chiqaruvchi sabablar.
3. Raxitni bosqichlari, klinik belgilari, darajalari.
4. Kasallikni rivojlanish nima bilan bog`liq
5. Emizukli va yosh bolalarda Raxit kelib chiqishi sabablari .
6. Bola tomonidan Raxitga olib keuvchi omillar .
7. “D” vitamin yetishmovchiligi sababli kelib chiqqan Raxitda qanday patalogik xolatlar kuzatiladi .
8. Bolalarda Raxitning avj olish davridagi belgilari .
9. Raxitning tuzalish bosqichidagi belgilari ?
10. Raxitning qanday belgilari bir umirga qolib ketishi mumkin .
11. Raxit kasalligini darajalari va kasallikning kechishi.
12. Raxitning yengil darajasi.
13. Raxitning orta og`ir darajasi.
14. Raxitning og`ir darajasi

Testlar

1. Чала тугилган болаларнинг максимал муддати?(1)

- 1) 35 хафта;
- 2) 40 хафта;
- 3) 25 хафта;
- 4) 38 хафта;

2. кайси витамин етишмаслиги рахитга олиб келади?(3)

- 1)витамин В;
- 2)витамин С;
- 3)витамин Д;
- 4)витамин Е;

3. Соғлом болаларда катта ликилдок қачон битади?(4)

- 1)3 ойда;
- 2)2 ёшда;
- 3)7 ойда;
- 4)12 ойда;

4. кайси муддатгача кўкрак сути берилади?(1)

- 1)2-ёшгача;
- 2)Бир ёшгача;
- 3)Олти ойгача;
- 4)4 ёшгача;

5. Соғлом болаларда рахитнинг профилактикаси?(3)

постнатал давр;

1)1 ёш;

антенатал давр;

2)6 ойдан кейин;

6. Чала тугилган болаларнинг максмал вазни?(1)

1)2,5 кг.;

2)3 кг.;

3)4,5 кг.;

4)3,5 кг.;

7. Соғлом болаларда сут тишлари қачон
чиқади?(4)

1) 2-3 ой;

2) 4-5 ой;

3) 9-10 ой;

4) 6-7 ой;

8. Бир ёшлик боланинг нормал пульси?(4)

1) 65-70;

2) 80-90;

3) 75-85;

4) 110-130;

Vaziyatli masala

1.Масала

Бола 3 ойлик. Қабулга ўсиш ва вазни қўшилишини текшириш учун онаси олиб келди. Туғилган вақтда бола 3,5 кг эди ҳозирда бола 4,600 г.

Сиз боланинг ривожланишини баҳоланг?

Савол:

1) Боланинг вазн қўшилишига баҳо беринг.

- 2) Болага қандай парвариш қилиш ва овқатлантиришни тавсия қиласиз.

2. Масала

Болани ривожланишини билиш учун қабулга онаси 5 ойлик болани олиб келди. Болани бўйи туғилганда 48 см эди. Хозирда боланинг бўйи 56 см.

Савол:

1. Болани ўсиши ва ривожланишига баҳо беринг.
2. Меъёردа хозирда боланинг бўйи неча см бўлиши керак эди
3. Онага парвариш қилиш учун қандай маслаҳат берасиз?

3. Масала

Бола 7 ойлик. Онаси билан ривожланишни баҳолаш учун қабулга келди. Болани тишлари чиқмаган, бировнинг ёрдамисиз ўтирмайди, хали эмакламайди, туғилган вақтда вазни 3,800 хозирда вазни 5,200 , кг туғилган вақтда бўйи 49 см эди хозирда бўйи 62 см.

Савол:

- 1) Меъёрдa хозирги вақтда неча кг бўлиши керак
- 2) Меъёрдa хозирги вақтда бўйи неча см бўлиши керак?

Болани ривожланишига баҳо беринг.

Болалар касалликлари ва уларни парваришлаш.

4. Масала.

Зойлик бола туғилган вақтда 3 кг. Сунъий овқатланади. Хозирда 5,100 кг Бола тез тез чўчийди, ухлаши ёмон, бола кўп терлайди, энсасида соч тўкилишлари кўпайди.

Савол:

- 1) Сизнинг ҳамшира ташхисингиз.
2. Болада касалликни қайси даври бошланган.

3. Болага қандай парвариш қилиш керак.

5. Масала

.Бола 4 ойлик. Сунъий овқатлантирилади. Ширин углеводга бой бўлган смесь ичади. Боланинг вазни меъёрдан ошиқ. Боланинг териси ва шиллик пардалари оқимтир. Тизза бўғими ва қошлари устида сарғимтир доғлар бор. Бош лиқилдоғи ва қошлари устида ёғли қасмоқлар, юзида тошмалар бор, ахлатида қабзият.

Савол:

- 1) Болада сизнинг хашира ташхисингиз.
- 2) Болага қандай овқатлар тавсия қиласиз?
- 3) Гигиеник парвариш қандай ўтказилади?

6. Масала

Беморга спазмафилия ташхиси қўйилган.

Савол:

1. Болаларга қандай элементли овқатлар тавсия қилинади?
2. Беморга муҳофаза режимини ташкил этиш.
3. Рахитни бартараф этишга қаратилган тадбирларни ишлаб чиқиш

7. Масала

Бемор 2,5 ёш. Шикоятлари: Харорат кўтарилиши йўтал, умумий интоксикация , инжиқлик билан шикоят қилади.

Аускултацияда ўпкада куруқ хрип эшитилади.

- 1) Болада қайси касаллик бор деб ўйлайсиз?
- 2) Бу касалликда асорат қолмаслик учун нималар қилиш керак?
- 3) Бола ётган хона харорати неча градус бўлиши керак?
- 4) Болага қандай режим ўрнатиш керак?

8.Масала

Бемор 6 ойлик, бронхиолит диагнози билан касалхонада ётибди, сиз палата хамширасисиз. Нафас етишмовчилиги белгилари, хўл йўтал, иштахаси паст, уйқуси безовда табиий овқатланади.

- 1.Нафас етишмовчилигини характерли белгиларини айтинг.
- 3.Болага қандай муолажалар қилиш керак.

9.Масала

Бронхиал астма касаллиги билан бемор қабулга келди. Беморда хуруж кучайган вақт (нафас чиқариш қийин)

- 1.Бу касалликда беморга хамширанинг 1 ёрдами.
- 2.Хуружни тўхтатиш учун қандай препаратлардан фойдаланилади?
- 3.Спозмалитик препаратларни ингаляция усулида бериш қандай

натижа беради.

10.Масала.

Сиз болалар шифохонасида ишлайсиз. Ревматизм билан касалланган болага қариндошлари тузланган бодринг, тузланган помидор, апельсин, туршак, шокалад олиб келишди.

- 1)Сиз қайси овқатларни олиб қолмайсиз?
- 2)Қайси овқатларни олиб қоласиз?
- 3)Беморга қайси пархез таомини буюрасиз?

11.Масала

Бемор 2 ҳафта олдин фаликулярни ангина билан оғриган.Хозирги вақтда тўш суяги ортида оғриқлар, 2 тиззасида ҳам оғриқлар бор. Юрагида аускультацияда юрак тонлари бўғиқ. Перкуссияда юрак чегаралари бир оз кенгайган.

Болага қандай ташхис қўясиз?

Савол:

- 1.Бунинг учун қандай текширув ўтказасиз?
- 2.Онага қандай маслахатлар берасиз?

12.Масала

Бир ҳафталик чақалоқда аускультацияда юрак соҳасида систалик шовқин. Онанинг гапига кўра бола қичқирганда бурун лаб учбурчагида кўкариш бўлади.

- 1) Қандай ташхис ҳақида ўйлаш мумкин?
- 2) Болани қайси мутахасисга юбориш керак?
- 3) Болада қандай текширувлар ўтказилиши керак?

13.Масала

Касалхонага беморнинг қариндошлари келди. Бемор” геморрагик васкулит” билан оғриган. Цитрус мевалар, балиқ икриси, шокалад, қулупной, ўрик туршаги, олмалар олиб келишди.

- 1) Бемор қайси махсулотларни олиб қолмайди?
- 2) Беморга гипералергенли махсулотлар мумкинми?

14.Масала

Қабулга келган беморнинг шикоятлари: тез тез сийиш, ўнг биқинда симиллаган оғриқ, симптом Пастернацкий 2 тарафда мусбат(+) СОЭ ошган ва лейкоцитоз.

- 1) Сизнинг хамшира ташхисингиз.
- 2) Беморга қандай пархез столи буюрилади?
- 3) Беморда қандай текширувлар ўтказилади?

15.Масала

Қабулга онаси 14 ёшли болани олиб келди. Анамнизида бола қаттиқ кўрққан. Хозирда боланинг жуда иштахаси баланд , кўп чанқайди, умумий холсизлик, оғизни куриб қолишидан ва кўп сийишдан шикоят қилади.

- 1) Сизнинг хамшира ташхисингиз.
- 2) Беморга углеводли овқатлар ейиш тавсия этиладими?
- 3) Беморга касаллик асоратлари ҳақида тушинтиринг.

16.Масала

Қандли диабет билан оғриган беморга қариндошлари шокалад, канфетлар, сир, гречкали овқат, колбаса олиб келишди.

- 1.Сиз касалга қайси овқатларни тавсия қилмайсиз?
- 2.Қайси овқатларни тавсия қиласиз?

17.Масала

Беш ёшли бемор онаси билан қабулга келди . 1,5 ой олдин мушак орасига антибиотик билан инъекция қилинган касалланганган .Беморнинг шикоятлари: Склералари сариқ рангда , умумий қувватсизлик, қайт қилиш, нажасни оқарганлиги.

- 1) Сизнинг хамшира ташхисингиз.
- 2) Қандай лаборатор текширувлар ўтказилади?
- 3) Нечанчи пархез столи буюрилади?